

Obljetnice vezane uz 2010. i 2011. godinu

Pripremila: TEREZIJA HORVAT

Obljetnice vezane uz 2010. godinu

- 1250.** Kralj Bela III. podijelio je plemstvo staroj kalničkoj obitelji BABOK-VUKŠINEČKI. Imali su posjede u Vukšincu i Sudovcu. U 14. i 15. stoljeću zvali su se Chochak, zatim Chochak alter Babok i konačno Babok.
- 1250.** Spominje se obitelj ZAKMARDI s pridjevkom Dijankovečki s posjedima oko Križevaca, selo Dijankovec i drugi posjedi.
- 1520.** Postaje vlasnikom Kalnika IVAN ALAPIĆ, »zlatni vitez«, suprug Margarete Zrinske.
- 1520.** Od 1520. obitelj FODROCI (FODROCZY), podrijetlom iz Erdelja, postaje hrvatsko plemstvo. Nakon provale Turaka dobili su posjede u Križevačkoj županiji. Selo Fodrovec po njima je dobilo ime.
- 1530.** Oko 1530. godine rođen u Sv. Heleni pokraj Križevaca IVAN LJUBIĆ, humanist, doktor filozofije, *magister artium*, kanonik kapetola olomouckoga i kancelar bratislavske katedrale. Prema nekim izvorima rođen u Božjakovini ili Radešiću.
- 1580.** Rođen u Križevcima MARKO KRIZIN, danas sveti MARKO KRIŽEVČANIN, svećenik. Katolička ga je crkva proglasila 1905. blaženim, a 1995. svetim. Umro u Košicama 1619. mučeničkom smrću za katoličku vjeru.
- 1600.** Umro STJEPAN MALJAK, načelnik grada Križevaca. Spasio Križevce od Turaka 1555. godine.
- 1600.** Oko godine 1600. rođen u Križevcima IVAN ZAKMARDI DIJANKOVEČKI, pravnik i humanist, plemićki sudac križevački, bilježnik i podžupan Varaždinske županije, protonotar (prabilježnik) Kraljevstva Hrvatskoga, zamjenik bana u sudbenim poslovima. Utemeljitelj Hrvatskog zemaljskog arhiva. Osnivač pavlinske gimnazije u Križevcima 1670. godine. Svoju kuću i imanje u Dijankovcu, kao i druge posjede, darovao pavlinima u Križevcima. Bio prijatelj Petra Zrinskoga.
- 1630.** Izdana *Statuta Valachorum* za Vlahe u Križevačkoj i Koprivničkoj kapetaniji. Vlasi dobivaju pravo izbora vlastitog kneza i velikog sudca, slobodu trgovanja. Uređene su granice sela i kotara. Vlasi su tako zadržali privilegirani položaj koji su donijeli iz Turske. Otad počinju sporovi između njih i zapovjednika koji se pomalo pretvaraju u feudalne gospodare.
- 1640.** Rođen u Križevcima oko 1640. god. IVAN ANDRIJA MAKAR, krajiški general, vođa haramija u Vratnu i zapovjednik Kapetanije u Križevcima.
- 1670.** Otvorena pavlinska gimnazija u Križevcima, čiji je osnivač Ivan Zakmardi Dijankovečki.
- 1690.** Obitelji FARKAŠ podijeljeno hrvatsko-ugarsko plemstvo 2. travnja 1690. i to: Adamu, Tomi, Stjepanu, Matiji i Ivanu.
- 1730.** Rođen oko 1730. u Martijancu IVAN PATAČIĆ, političar. U Križevcima veliki župan od 1762. do 1765. godine. U vrijeme velike bune u Križevačkoj županiji bio miroljubiv. Gospodar Vrbovca, gdje je 1769. utemeljio osnovnu školu.
- 1730.** Umro u Križevcima STANISLAV OREHOVAČKI, austrijski general i barun. Bio je podžupan Križevačke županije i zapovjednik Natkapetanije. Vlasnik Gornje Rijeke i Kalnika. S njim je obitelj Orehovački izumrla, pa je posjedima upravljala sestra Marija Ivana, žena Petra Keglevića.
- 1730.** Rodio se u Križevcima MARTIN SABOLOVIĆ, matematičar i pjesnik.

- Doktorirao filozofiju i teologiju. Pisao šaljive pjesmice (*Carmen macaranicum in Crisientes* 1792. i druge). Bavio se matematikom i folklorom.
- 1770.** Rodio se u Vinarcu pokraj Križevaca STJEPAN OŽEGOVIĆ, protonotar Hrvatskoga Kraljevstva. S Jankom Draškovićem branio na Saboru u Bratislavi (Požunu 1836.) prava Hrvatske.
- 1790.** Postao kapelanom u Križevcima TITUŠ BREZOVAČKI, komediograf i pjesnik.
- 1790.** Obitelji MARKOVIĆ u Križevcima podijeljeno plemstvo, podijelio ga Leopold II., a proglašeno 7. lipnja 1791. u Hrvatskom saboru. Plemstvo možda potječe još od Bele IV.
- 1810.** Umro u Križevcima SILVESTAR BUBANOVIĆ, doktor filozofije i bogoslovije, poliglot. Premjestio sjedište grkokatoličke biskupije iz Tkalca u Križevce. Sahranjen u grkokatoličkoj katedrali.
- 1810.** Rođen u Plzenju (Poljska) DRAGUTIN LAMB, agronom.
Bio je prvi ravnatelj Gospodarskog učilišta u Križevcima i profesor gospodarske grupe predmeta.
- 1840.** Službovao u Križevcima MIRKO BOGOVIĆ, književnik i političar.
U vrijeme službovanja u Križevcima bio prisjednik Sudbenog stola Križevačke županije. Prisan prijatelj Antuna Nemčića. Ilirac.
- 1850.** Rođen u Klanjcu FRANJO (FRAN) NOVAK, svećenik i pučki prosvjetitelj.
U Križevcima bio predavač vjeronauka na Gospodarskom učilištu od 1876. do 1881., a zatim i ravnatelj osnovne škole. Narodni zastupnik Križevaca od 1906. do 1918. Vođa glogovničke bune 1903.
- 1860.** Osnovano Gospodarsko učilište u Križevcima, 150. obljetnica osnutka. Godišnjica koja zaslužuje poštovanje.
- 1880.** Rođen MILUTIN CIHLAR NEHAJEV, književnik, esejist, kazališni kritičar.
U Beču studirao kemiju. Predavao na Gospodarskom učilištu u Križevcima. Stanovao kod operne pjevačice Milene Šugh-Štefanec. Svirao violinu.
- 1890.** Umro u Beču METEL OŽEGOVIĆ BARLABAŠEVAČKI, političar.
Počasni građanin Križevaca. Ilirac. Poticao osnivanje narodnih čitaonica.
- 1890.** Umro u Križevima ALEKSANDAR FODROCI, političar i mecena, kraljevski komornik, ilirac. Bio je zastupnik Križevaca na Saboru u Bratislavi 1847. te u Hrvatskom saboru 1861. Veliki župan Križevačke županije od 1868. do 1871. Bio i predsjednik Pjevačkog društva Zvono u Križevcima.
- 1920.** Počela s radom Učiteljska škola u Križevcima.
- 1920.** S radom počela i Gimnazija u Križevcima.
- 1920.** Umro u Zagrebu KARLO HORVAT, svećenik, doktor znanosti, sveučilišni profesor povijesti i zemljopisa. Povijesno društvo Križevci o njegovu životu i radu održalo Znanstveni kolokvij 12. prosinca 2000. godine. Radovi objavljeni u *Crisu* broj 3/2000.
- 1940.** Umro u Križevcima JOSIP KIPACH, vlastelin i mecena. Diplomirao na Gospodarskom učilištu u Križevcima 1882. godine. Oko sebe okupljao i pomagao najveća imena hrvatske kulture toga doba. Narodni zastupnik i svjetski putnik.
- 1970.** Umro u Križevcima BOŽIDAR BROZOVIC, glazbeni pedagog.
Bio učitelj u Bočkovcu, Dubovcu, Miholcu i Križevcima. Direktor Glazbene škole u Križevcima, skladatelj i dirigent.
- 1970.** Umro u Zagrebu BRANIMIR DETONI, novinar i publicist, urednik *Križevačkog tjednika*, direktor Ciglane, osnivač Kazališnog kluba u Križevcima i Križevačkog kvarteta.

Obljetnice vezane za 2011. godinu

- 1351.** Ban Stjepan potvrdio povlastice slobodnog i kraljevskog grada Križevca iz 1252. godine.
- 1431.** Čazmanski kaptol uvodi plemiće grada Velikog Kalnika u posjede koje im je darovao kralj Žigmund.
- 1481.** Veliki ili Opći sud kralja Matije Korvina osudio je u Zagrebu 69 plemića Križevačke županije zbog raznih nasilja. Smrtne su presude zamijenjene novčanim kaznama.
- 1501.** Sačinjen popis župa Zagrebačke biskupije. U Popisu ima niz podataka o župama iz križevačkoga kraja.
- 1511.** U Križevcima zasjedao jedan od Sabora za Slavoniju.
- 1611.** Isusovci preuzeli Glogovnicu obavljajući misionarsku djelatnost.
- 1661.** Leopold I. donio odredbu o ujedinjenju Gornjeg i Donjeg Križevca, koja nije odmah provedena.
- 1741.** Rođen Jozafat Bastašić, biskup grkokatoličke biskupije u Križevcima od 1787. do smrti 1793. godine. Od cara Leopolda II. isposlovaio da se sjedište biskupije prenese iz Gornjeg Tkalca u Križevce.
- 1751.** Donesena konačna odluka o ujedinjenju Gornjeg i Donjeg Križevca, a 10. ožujka 1752. i provedena.
- 1751.** Obnovljena kapela sv. Florijana, podignuta kao zavjetna nakon požara 1735. godine.
- 1791.** Iz prostora bivšega franjevačkog samostana i crkve iseljene ljekarna i vojna bolnica, zgrade se adaptiraju za potrebe grkokatoličke biskupije. (U samostanskom vrtu za austrijsko-turskih ratova od 1786. do 1791. bila uređena vojna bolnica.)
- 1791.** Sjedište grkokatoličke biskupije iz Tkalca preseljeno u Križevce u samostan franjevac, koji je nakon ukinuća njihova reda 1782. ostao prazan.
- 1801.** Grkokatolički biskup definitivno se nastanio u Križevcima.
- 1801.** Umro u Križevcima Martin Sabolović, matematičar, i pjesnik. Doktorirao filozofiju i teologiju, pisao šaljive pjesmice (*Carmen macarinicum in Crisienses* i dr.).
- 1821.** Rođen u Križevcima Alberto Ognjan pl. Štriga, operni pjevač. Jedan je od najoriginalnijih Hrvata 19. stoljeća i jedan od najvatrenijih i najžilavijih narodnih buditelja.
- 1871.** Rođen u Križevcima Vilko Schwartz, kulturni djelatnik. Vlasnik, odgovorni urednik i izdavač novina u Križevcima (*Križevčanin* 1906. i *Križevački tjednik* 1928.). Vlasnik tiskare u Križevcima koju je kupio od G. Neuberga.
- 1881.** Umro u Križevcima Đuro Smičiklas, biskup grkokatoličke biskupije u Križevcima. Napisao povijest grkokatoličke biskupije. Pomagao osnivanje Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu.
- 1881.** Rođen u Bjelovaru Juraj Šušnjak, pedagog. U Križevcima direktor Gimnazije od 1920. do 1922. i Učiteljske škole od 1922. do 1925. godine. Bavio se i novinarstvom.
- 1881.** Rođen u Brodu na Kupi Ante Cividini, pedagog i pisac, doktor filozofije. Profesor metodike na Učiteljskoj školi u Križevcima. Pisao pjesme i stručne knjige o obrazovanju učitelja.
- 1891.** Rođen u Gučoj Gori (Travnik) Ante Neimarević, književnik i pedagog. U Križevcima profesor na Učiteljskoj školi od 1925. do 1929. i Gimnaziji od 1929. do 1932. godine. Većinu napisanih knjiga objavio njegov sin Dražen, među ostalim i novele i feljtone o Križevcima. Napisao i romanesknu ratnu trilogiju: *1914., Fronta, U pozadini*.
- 1891.** Rođen u Križevcima Milan Grloci, novinar i profesor na križevačkim srednjim školama. Autor crtica u stihovima *Stari varoš križevački*.

- 1891.** Rođen Slavko Kolar, književnik. U Križevcima boravio od 1911. do 1913. godine. Diplomirao na Višem gospodarskom učilištu. Radio kao agronom, no proslavio se kao književnik i pisac humorističkih i satiričkih radova.
- 1901.** Umro u Križevcima Dragutin Grdenić, političar. Diplomirao na Politehnici u Beču. Radio kao samostalni inženjer u Križevcima. Gradski načelnik od 1886. do 1888., narodni zastupnik u Saboru, nepomirljivi protivnik bana Khuena Hedervaryja. Zahtijevao službenu upotrebu hrvatskog jezika i ukidanje represalija nad omladinom koja je u Zagrebu spalila mađarsku zastavu. Jedna ulica u Križevcima nosi njegovo ime.
- 1901.** Dovršena po nacrtima gradskog inženjera Vinka Hlavinke nova pučka škola u Gornjem gradu (danas Osnovna škola Ljudevita Modeca).
- 1901.** Rođen u Križevcima Branimir Detoni, novinar i publicist. Urednik *Križevačkog tjednika* od 1928. do 1930., direktor Ciglane od 1945. do 1947. Novinar *Vjesnika*, član Društva novinara Hrvatske od 1947. Osnivač Kazališnog kluba u Križevcima (1921. – 1931.) i Križevačkoga kvarteta 1930. godine.
- 1931.** Umro u Zagrebu književnik Milutin Cihlar Nehajev. Nakon studija kemije u Beču radio na Gospodarskom učilištu u Križevcima. Poznat kao novinar, književnik i kazališni kritičar, esejist.
- 1931.** Umro u Novom Vinodolskom Gustav Peksinder (Pexinder) Srića, kemičar. U Križevcima profesor kemije i tehnologije od 1879. godine. Ravnatelj Gospodarskog učilišta od 1890. do 1898. Pisao stručne knjige iz kemije.
- 1931.** Umro u Križevcima Franjo Novak, pučki prosvjetitelj, svećenik U Križevcima predavač vjeronauka i ravnatelj osnovne škole. Jedan od začetnika i vođa glogovničke bune. Narodni zastupnik Križevaca. Pisao o Križevcima i opisao povijest bune u Glogovnici.
- 1931.** Umro u Zagrebu Milan Njemčić, veterinar. Diplomirao veterinu u Beču 1884. Od 1901. veterinar u Križevcima. Začetnik modernog stočarstva u Hrvatskoj. Jedan od osnivača marvogojskih udruga u Sv. Ivanu Žabnu i Križevcima. Urednik *Veterinarskog vjesnika*.
- 1941.** Umro u Zagrebu Karlo Hausler, pjesnik i esejist. Filozofski fakultet završio u Beču, Pravni u Zagrebu, odvjetnik u Križevcima. Član pjesničkoga kružoka oko A. G. Matoša, suradnik almanaha *Grič*. Zbirku pjesama *Pjesme* objavio u Križevcima 1922., a *Uspomene* na A. G. Matoša u Zagrebu 1941. godine.
- 1951.** Umro u Križevcima Dragutin Grdenić, pisac, profesor francuskog jezika i prevoditelj. Bio ravnatelj Učiteljske škole u Križevcima od 1921. do 1926. godine. Objavio nekoliko radova o Križevcima.
- 1981.** Umro u Zagrebu Marijan Detoni, slikar i grafičar, akademik. U Križevcima završio Učiteljsku školu 1924., a Akademiju likovne umjetnosti u Zagrebu. Prvu samostalnu izložbu imao u Križevcima 1930. Autor je niza poznatih slika, među ostalim *Sajam u Križevcima*, *Potočka ulica* i druge. Član JAZU, danas HAZU, od 1963. godine.